

Plan Vandaag

Voor het veilige klimaat van morgen

Bijlage: Begrippenlijst

Klimaatplan 2030

**Provincie
Antwerpen**

DIENST DUURZAAM MILIEU- EN NATUURBELEID
Departement Leefmilieu

K. Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen

T 03 240 67 00 – www.provincieantwerpen.be

Colofon

Plan Vandaag is een uitgave van de deputatie van de provincie Antwerpen:

Cathy Berx (gouverneur-voorzitter)

Luk Lemmens

Kathleen Helsen

Jan De Haes

Ludwig Caluwé (leden)

Maarten Puls (provinciegriffier).

Goedkeuring door provincieraad op 25.11.2021.

Teksten en redactie

Schrijfteam en stuurgroep Plan Vandaag

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vandenbussche, directeur Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid

Contact

Provincie Antwerpen

Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid

www.planvandaag.be

planvandaag@provincieantwerpen.be

Begrippen

Adaptatie: Klimaatadaptatie betekent anticiperen op en aanpassen aan gevolgen en effecten die te verwachten zijn door klimaatverandering.

Bebouwde ruimte: De ruimte die wordt ingenomen door bebouwde percelen. Dit is ruimer dan verharding, maar iets beperkter dan het ruimtebeslag.

BEO-veld: Met boorgat-energieopslag (BEO) gebruiken we de thermische bodemcapaciteit om het gebouw te verwarmen en te koelen. Een gesloten hydraulisch systeem onttrekt in de winter warmte uit de bodem via een warmtepomp, en recupereert de verlaagde bodemtemperatuur in de zomer voor koeling. Het is een emissievrije vorm van hernieuwbare energie.

Beschikbare watercapaciteit of beschikbaar watergehalte: Ook wel TAW genoemd (total available water) is de hoeveelheid water die kan worden opgeslagen in de bodem en beschikbaar is voor de teelt van gewassen.

Biodiversiteit: De variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van, onder andere, terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken, dit omvat mede de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen.

Blootstelling: De aanwezigheid van mensen, bestaansmiddelen, soorten, ecosystemen en fysische systemen en hun functies, diensten en hulpbronnen die ze leveren, economische, sociale en culturele activa, op plaatsen en in situaties waar ze een negatieve invloed kunnen ondervinden van een gevaar (in dit rapport een klimaateffect).

Bodemcompactie: (of ook bodemverdichting of bodemcompactatie) is een vorm van bodemdegradatie waarbij de bodem wordt samengedrukt wanneer je met te zware machines onbedekte bodems rijdt. Hierdoor vermindert de infiltratie van hemelwater en de uitwisseling van gassen zoals CO₂ en zuurstof.

Broeikasgas: Gassen die in de atmosfeer warmte vasthouden en bijdragen aan de opwarming van de aarde. De provincie rekent in de broeikasgasinventaris met CO₂, CH₄ (methaan) en N₂O (lachgas). Het opwarmend vermogen van methaan is 21 keer hoger dan CO₂ en van lachgas 310 keer hoger dan CO₂.

Bruto broeikasgasuitstoot: De totale uitstoot van broeikasgassen.

Burgemeestersconvenant: Het Burgemeestersconvenant voor klimaat & energie is een inspanningsverbintenis voor lokale besturen met de Europese Unie, waarin steden en gemeenten zich engageren voor het maken van actieplannen waarin ze duidelijk maken hoe ze: (i) de uitstoot van broeikasgassen zullen verminderen om op langere termijn klimaatneutraal te worden, (ii) zich aanpassen aan de onvermijdelijke gevolgen van klimaatverandering, (iii) de toegang verzekeren tot betaalbare, duurzame en zekere energie voor alle inwoners.

Circulaire economie: is een model van productie en consumptie, waarbij bestaande materialen en producten zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, hersteld, opgeknapt en gerecycleerd om meer waarde te creëren. Op deze manier wordt de levenscyclus van producten uitgebreid.

CO₂: Koolstofdioxide. Het belangrijkste broeikasgas dat vrijkomt bij de verbranding van fossiele brandstoffen.

CO₂eq: CO₂-equivalenten. Er zijn verschillende broeikasgassen zoals koolstofdioxide, methaan, lachgas, fluorhoudende gassen, enz. Deze hebben een verschillende levensduur en opwarmend potentieel. De broeikasgassen andere dan koolstofdioxide worden omgerekend naar koolstofdioxide. Daarom wordt er gerekend met equivalenten van CO₂.

Detailhandel: handelsactiviteiten waarbij een handelaar goederen verkoopt aan de eindgebruiker. Hier denken we vooral aan kleinschalige, lokale handelaars.

Duurzaam(-heid): staat voor rekening houden met de huidige behoeften zonder toekomstige generaties en hun behoeften in gevaar te brengen. Ecologische, economische en sociale belangen zijn mooi in evenwicht.

Droge dag: een dag met nauwelijks of geen neerslag (minder dan 0.1 mm/dag). Er wordt geen rekening gehouden met verdamping.

Ecosysteemdiensten: zijn de voordelen die wij (de mensen) van de natuur (ecosystemen) ontvangen. Ecosysteemdiensten zijn van essentieel belang voor een veilige en leefbare omgeving. We kunnen produceren, regulerende en culturele diensten onderscheiden.

Ecosysteemdienst(kaarten)bundels: Dit zijn kaarten die voor de provincie Antwerpen ontwikkeld zijn en voor elke gemeente een overzicht geven van de geleverde ecosysteemdiensten en het fysische systeem. Door in kaart te brengen, waar er kansen zijn, door samen te werken met het fysisch systeem, en door informatie te geven over de vele voordelen van de verschillende ecosystemen, kunnen ze besturen, burgers en bedrijven ondersteunen en inspireren in hun dagelijks werk.

Effectindicatoren: zijn data die gekoppeld zijn aan de operationele doelstellingen van het provinciaal klimaatplan. Ze geven een antwoord op de vraag of de huidige maatschappelijke trends binnen de provincie Antwerpen in lijn liggen met de operationele doelstellingen die in het plan zijn opgenomen.

Energiecoöperatie: dit is een vereniging die, via uitgifte van aandelen, budget verzameld om (meestal) hernieuwbare energie op te wekken en op de markt te brengen. Er zijn 2 soorten: financiële coöperatie (via achtergestelde aandelen) en burgercoöperatie die werken via de ICA-principes (= rechtstreekse inspraak via de 7 principes van de Internationale Coöperatieve Alliantie).

Energie-efficiëntie: Naarmate een proces minder energie vraagt om hetzelfde doel te bereiken wordt het als energie-efficiënter beoordeeld. Een voorbeeld is een ledlamp, die minder energie verbruikt dan een gloeilamp om dezelfde hoeveelheid licht te produceren.

Energiegemeenschap: dit is een samenwerking tussen particulieren /verenigingen /bedrijven die lokaal samenwerken op vlak van (hernieuwbare) energieproductie, -verbruik en -opslag.

Energieproductie: de hoeveelheid energie die een windturbine of zonnepaneel effectief opwekt op een jaar wordt uitgedrukt in kilowattuur of megawattuur. De hoeveelheid energie is op één uur dus maximaal gelijk aan het maximaal vermogen van de turbine, maar ligt vaak lager omdat het niet altijd waait of omdat de zon niet steeds schijnt. Daarom rekent men met een theoretisch aantal uren waarop de installatie op maximaal vermogen draait, de zogenaamde vollasturen.

Energiestandaard: De energiestandaard van de provincie werd door deputatie bekrachtigd en bepaalt het ambitieniveau voor (ver)bouwprojecten van de provincie.

Energietransitie: De energietransitie gaat zowel over de overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen, als over het voorkomen van energieverbruik en het energie-efficiënt organiseren van de ruimte.

Energieverbruik: Dit wordt uitgedrukt in kilowattuur (kWh) of (MWh). Een toestel met een vermogen van 1 kilowatt dat drie uur werkt, verbruikt dus drie kWh.

ESR: De Effort Sharing Regulation van de EU loopt momenteel tot 2030 en omvat bindende jaarlijkse reductiedoelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen die buiten de scope van Europees Emissions Trading System (EU ETS) vallen. Het omvat sectoren zoals transport, gebouwen, landbouw, niet-energie intensieve industrie en kleinschalige energieproductie en afvalverwerking. Het omvat ongeveer 55% van de Europese uitstoot.

ETS: Het Emissions Trading System (ETS) van de EU reguleert de uitstoot van zo'n 11.000 bedrijven in Europa. Die nemen gezamenlijk 45% van de Europese uitstoot aan broeikasgassen voor hun rekening. Bedrijven onder het ETS zijn meestal grote, energie-intensieve industriële bedrijven of grote elektriciteitsproducerende of energietransformerende installaties. Ook de intra-Europese luchtvaart valt hieronder. Elke installatie of bedrijf dat onder ETS valt krijgt een jaarlijkse hoeveelheid uitstootrechten toegewezen, die ze moeten aankopen of kosteloos toegewezen krijgen. Overschotten of tekorten van emissierechten worden verhandeld aan de hand van de gangbare emissieprijs.

Fossiele brandstoffen: zijn koolwaterstofverbindingen die zijn ontstaan uit resten van plantaardig en dierlijk leven in het geologisch verleden van de aarde. Hieronder vallen aardolie, aardgas, steenkool en bruinkool.

Fluviale overstroming: overstroming vanuit de waterlopen, komt het meest voor in het winterseizoen.

Gebiedsgericht (werken): Dit is een methodiek waarbij de provincie op zoek gaat naar een aanpak voor complexe en gebiedsspecifieke problematieken. Gebiedsgericht werken is samenwerken, niet enkel met de verschillende overheden, maar ook met lokale organisaties en privépartners om zo tot een meer gedragen en groter resultaat te komen.

Gevaar: Het potentiële voorkomen van een natuurlijke of door de mens veroorzaakte fysische gebeurtenis, trend of impact die sterfgevallen, kwetsuren en andere gezondheidsimpact kan veroorzaken of schade aan en verlies van eigendommen, infrastructuur, bestaansmiddelen, levering van diensten, ecosystemen en hulpbronnen.

Golfstroom: een krachtige, warme zeestroming die deel uitmaakt van de thermohaliene circulatie. De Golfstroom begint in de Golf van Mexico (vandaar de naam) en brengt warm water naar het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan.

Governance: een allesomvattend en inclusief concept dat het volledige spectrum van middelen omvat voor het beslissen, beheren en implementeren van beleid en maatregelen. Het concept van governance erkent de bijdrage van diverse bestuursniveaus (globaal, internationaal, regionaal en lokaal) en de bijdrage van de private sector, niet-gouvernementele organisaties en burgers in de aanpak van de vele types van uitdagingen waar de wereldgemeenschap voor staat.

Grijs water: Onder grijs water valt afvalwater dat afkomstig is uit bijvoorbeeld douche, wasmachine en keuken. Water afkomstig van een toilet (zwart water) of hemelwater (regenwater en smeltwater van sneeuw en hagel) behoren niet tot grijs water. Grijs water kan na behandeling voor bepaalde toepassingen hergebruikt worden.

(Fijnmazig) Groenblauw netwerk: Fijnmazig netwerk van groene massa en water door open en bebouwde ruimte, bv. bomenrijen, houtkanten, bermen, poelen, verwilderde tuinen of groengevels. Groenblauwe dooradering bevordert de ecologische samenhang van grote aaneengesloten gebieden (de robuuste open ruimte) met kleinere fragmenten in of nabij de stad, maakt ruimtes klimaatbestendig en draagt bij aan de levenskwaliteit en het welzijn van de stadsbewoners door ze te verbinden en toegankelijk te maken.

Hernieuwbare energie: De Europese Unie definieert hernieuwbare energie als energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie) en geothermische energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit de oceanen, waterkracht, en energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties, en biogas. Zij worden als klimaatneutraal gezien, maar doorheen de levenscyclus heeft elke energiebron wel een directe of indirecte klimaatimpact.

Hittedag: (ook wel tropische dag genoemd) is een dag waarop de maximale temperatuur hoger is dan 30°C.

Hitte-eiland effect: is het fenomeen dat de temperatuur in een stedelijk gebied gemiddeld hoger is dan in het omliggend landelijk gebied. De belangrijkste oorzaken zijn de absorptie van zonlicht door de in de stad aanwezige donkere en/of warmtegeleidende materialen (bv. asfalt), de relatief lagere windsnelheid en de afwezigheid van vegetatie of wateroppervlakken die verkoeling bieden. Dit geeft een grotere blootstelling aan hittestress.

Hittegolf: Het KMI spreekt van een landelijke hittegolf wanneer de maxima in Ukkel gedurende minstens 5 opeenvolgende dagen tenminste 25 graden halen, waarbij op minstens drie dagen 30 graden gehaald wordt.

Hittegolfgraaddagen: som van de overschrijdingen van de dagelijkse maximum- en minimumtemperaturen boven de drempelwaarden van respectievelijk 29,6 °C en 18,2 °C, voor de hittegolfdagen (volgens de definitie van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid) in de periode 1 april tot 30 september in een jaar.

Hittestress: met hittestress doelen we op negatieve gezondheidseffecten van hoge omgevingstemperaturen. Omgevingen waarin er meer dan 60 hittegolfgraaddagen per jaar zijn zones met overmatige hittestress.

Impact (gevolg): Effect op natuurlijke en menselijke systemen. Hier wordt de term impact voornamelijk gebruikt om te verwijzen naar het effect op natuurlijke en menselijke systemen van extreme weersomstandigheden, klimaatgebeurtenissen en klimaatverandering. Impact is afhankelijk van de blootstelling aan en kwetsbaarheid voor gevaren zoals klimaateffecten. De impact van klimaatverandering op fysische systemen, waaronder overstromingen, droogtes en zeespiegelstijging zijn een subset van impacts genaamd fysische impacts.

Impactindicatoren: dit zijn databronnen die gebruikt worden om de strategische doelstellingen van dit plan op te volgen.

Infiltratie: is de neerslag die doorsijpelt naar diepere bodemlagen en zo de grondwaterlagen aanvult.

Kernen: bestaan uit een veelheid van gebouwen, ingericht om er te wonen en tal van andere activiteiten te organiseren. Kernen zijn meestal historisch gegroeid. Ze zijn erg uiteenlopend qua maatvoering (van gehuchten tot steden) en nemen afhankelijk van hun grootte, ligging en functies een specifieke rol binnen het grotere netwerk van kernen in. Er is daarbij een enorme diversiteit aan mate van voorzieningen en ontsluiting van kernen.

Kernversterking: zet voornamelijk in op het behalen van een kwaliteitsslag in een stads- of dorpskern. Kernversterkende projecten kunnen bijvoorbeeld inzetten op herbestemming van beeldbepalend patrimonium, nieuwe invullingen voor leegstaande plekken, hoger of ondergronds bouwen, bundelen en verweven van diverse functies, integratie van nieuwe compacte of gestapelde woontypologieën.

Klimaatbestendig maken: Het aanpassen van gebouwen en de omgeving om nadelige gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte, wateroverlast, hittestress, op te vangen. Dit kan bv. zijn betere waterinfiltratie in de bodem, beperken van oververhitting van gebouwen (isolatie, schaduw), ... In Plan Vandaag gebruiken we als synoniem voor deze term ook klimaatveiligheid.

Klimaatbuffer: is een gebied waar natuurlijke processen de ruimte krijgen. Hierdoor kunnen deze gebieden een rol vervullen bij het vasthouden en opvangen van water, het voorkomen van wateroverlast en watertekorten, het temperen van hitte en het verminderen van kooldioxide in de atmosfeer.

Klimaatimpact: De impact van menselijke activiteiten op het klimaat door de uitstoot van broeikasgassen. Deze impact drukken we uit in equivalenten van koolstofdioxide (CO₂eq).

Klimaatneutraal: Klimaatneutraliteit wordt bereikt wanneer de opname en uitstoot van broeikasgassen, veroorzaakt door menselijke activiteit, in evenwicht zijn. De netto-emissies zijn dan 0.

Klimaatscenario's: zijn aannemelijke en samenhangende voorstellingen van het toekomstige klimaat. Met samenhangend bedoelen we dat de verandering van de verschillende klimaatvariabelen zoals temperatuur, neerslag en wind, onderling binnen een scenario, natuurwetenschappelijk consistent zijn.

Koolstofopslag: Dit vindt plaats door het proces van fotosynthese bij planten. De koolstof wordt daardoor (tijdelijk) uit de atmosfeer gehaald. Alle planten nemen koolstof op, maar vooral bossen met een grote, langlevende biomassa zijn belangrijk voor de opname. Bij de andere natuurtypen is die opname van koolstof in biomassa van meer tijdelijke aard, omdat de koolstof opnieuw in het milieu terechtkomt wanneer de planten vergaan. De koolstof die vastgelegd wordt in de boomstam en in de wortels van bomen kunnen gedurende lange tijd niet meer bijdragen tot de opwarming van ons klimaat.

Kwel: grondwater dat onder druk uit de bodem naar boven komt.

Kwetsbaarheid: De mate waarin iets of iemand negatieve invloed kan ondervinden wanneer deze blootgesteld wordt aan een gevaar. Dit wordt o.a. bepaald door de gevoeligheid voor een gevaar en gebrek aan capaciteit om er mee om te gaan en zich eraan aan te passen.

Leefdichtheid: het aantal inwoners per hectare bebouwing door eengezinswoningen en appartementsgebouwen (inclusief tuinen).

Mitigatie: tegengaan of beperken van klimaatverandering door het reduceren van de broeikasgasuitstoot.

Modal shift: Verschuiving van het gemotoriseerd wegverkeer voor personen of goederenvervoer, naar alternatieven.

Modal split: De verdeling van het verkeer over verschillende transportmodi wordt beschreven als de modal split.

Natte natuur: Dit zijn tijdelijk of permanente natte zones (niet-marien) waar de bijhorende biodiversiteit nog (grotendeels) aanwezig is. Het omvat open biotopen zoals vochtige heide, graslanden, plassen, vennen en veenmoerassen, maar ook broekbossen, oevervegetaties en verlandingszones. Ze vervullen allerlei nuttige ecosysteemdiensten die klimaatrisico's helpen reguleren. Sinds WO II zou 75% van de natte natuur verdwenen zijn. Deze gebieden worden ook wel wetlands of draslanden genoemd.

Netto broeikasgasuitstoot: De netto uitstoot is de bruto uitstoot min de koolstofopname door biomassa.

Open ruimte: wordt gevormd door de aaneengesloten onbebouwde en onverharde gebieden beheerd door natuur, landbouw, water en zachte recreatie. Robuuste open ruimte omvat het samenhangend geheel van structuurbepalende rivier- en beeksystemen, landbouw-, natuur- en bosgebieden, gebieden gericht op voedselproductie of biodiversiteitsbehoud en de cruciale verbindingen hiertussen, inclusief de beperkte verharding en bebouwing die nodig zijn voor het functioneren van deze activiteiten.

Outputindicatoren: zijn gekoppeld aan de acties van dit plan en geven inzicht in de inspanningen van het provinciebestuur om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren en het grondgebied klimaatbestendig te maken.

Overstromingszone/gebied: Dit zijn gebieden die bij hevige neerslag op een gecontroleerde wijze kunnen overstromen, waardoor de hoeveelheid water die door de beek stroomt vermindert. Zo worden stroomafwaarts gelegen gebieden waar overstromingen niet gewenst zijn, zoals woon- of industriegebieden, beschermd tegen het buiten de oevers treden van de waterloop en wordt er veel schade vermeden.

Pluviale overstrooming: overstrooming door plotse hevige neerslag, zoals een typisch hitteonweer, komt meer in de zomer voor.

Primair energieverbruik: is energie uit grondstoffen in hun natuurlijke vorm, voor energietechnische omzetting. Voorbeeld: steenkool, aardolie, aardgas, uranium, zonnestraling. De term wordt gebruikt om het totale energieverbruik van toepassingen op een correcte manier met elkaar te kunnen vergelijken.

PRUP: Een Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan is een plan waarmee de provincie de bodembestemming vastlegt van een gebied. Met een PRUP voert de provincie de principes van het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (PRS) uit en wijzigt ze de bestemming van het oudere gewestplan.

Renovatie-intensiteit: Percentage van de gezinnen dat jaarlijks een energetische renovatie doorvoert.

Repowering: het vervangen van oudere windturbines (ook mogelijk voor andere toepassingen zoals zonnepanelen) door nieuwere types met een hoger vermogen.

Risico: Het potentieel voor schadelijke gevolgen wanneer iets van waarde bedreigd wordt en waarbij het resultaat onzeker is. Risico wordt vaak voorgesteld als de waarschijnlijkheid van het voorkomen van schadelijke gebeurtenissen of trends vermenigvuldigd met de impact ervan als ze zich voordoen. Risico is het resultaat van de interactie van kwetsbaarheid, blootstelling en gevaar. Hier wordt de term voornamelijk gebruikt voor het risico van impacts ten gevolge van de klimaatverandering.

Risico- en kwetsbaarheidsanalyse: Een analyse die de aard en de schaal van risico's bepaalt door potentiële gevaren te analyseren en blootstelling aan en kwetsbaarheid voor deze gevaren in te schatten. Dit maakt het mogelijk kritieke gebieden en aandachtspunten te identificeren en geeft zo informatie om beslissingen te onderbouwen.

Ruimtebeslag: Ruimte, ingenomen door onze nederzettingen, dus door huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden, serres enz. Parken en tuinen maken hier ook deel van uit. Ecoducten over infrastructuren en sommige bermstroken en taluds langs (weg)infrastructuren behoren volgens de geldende technische definities (2016) ook tot het ruimtebeslag. Je kan dus onderscheid maken tussen verhard en onverhard ruimtebeslag.

SECAP: SECAP is de afkorting die algemeen gehanteerd wordt bij het burgemeestersconvenant voor klimaatplan, afkomstig van Sustainable Energy and Climate Action Plan.

Trage wegen: Dit zijn openbare paden of gemeentewegen die hoofdzakelijk bestemd zijn voor niet-gemotoriseerd verkeer.

Trias Energetica: De trias energetica houdt in dat er steeds een voorkeursvolgorde wordt gehanteerd bij het implementeren van maatregelen:

- 1) maximaal inzetten op energiebesparing, dit wil zeggen broeikasgasemissie vermijden bij de bron
- 2) het gebruik van hernieuwbare energie optimaliseren
- 3) als duurzame energie niet volstaat, in laatste instantie fossiele bronnen zuinig en efficiënt gebruiken

Verdichten: Efficiënter gebruik maken van de bestaande bebouwde ruimte om zo de druk op de open ruimte te verminderen.

Verharding: Verharding (verzegelen van de bodem, bodemafdekking of bodemafdichting zijn synoniemen) wordt uitgedrukt als de oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-) on-doorlaatbare materialen (bv. beton of asfalt) waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan.

Vermogen: Het vermogen van een energieproducerende eenheid zoals een windturbine is de hoeveelheid energie die de windturbine maximaal kan opwekken in één uur, uitgedrukt in kilowatt (kW) of megawatt (MW). Het vermogen van een huishoudelijk toestel geeft weer hoeveel elektriciteit dat toestel op één uur verbruikt, doorgaans uitgedrukt in kilowatt.

Verweving: het ruimtelijk samengaan van verschillende functies zodat meerwaarden ontstaan voor betrokken functies. Het impliceert dus steeds een multifunctioneel ruimtegebruik, maar gaat veel verder dan dat.

Warmtenet: Dit is opgebouwd uit een netwerk van leidingen die warmte verdelen om verschillende gebouwen te voorzien van verwarming en warm water, met een centrale warmteproductie meestal op basis van restwarmte (van afvalverbranding of industriële processen) maar ook steeds meer op basis van hernieuwbare energie.

(Water-)retentie: Waterretentie in ondiep grondwater is het (tijdelijk) vasthouden van water. Het gaat om regenwater dat in de bodem trekt en daarbij niet het diepe grondwater aanvult, maar ondiep vertraagd afstroomt richting waterlopen of bereikbaar is voor de wortels van planten.

Watersysteem: is een geografisch afgebakend, samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers en technische infrastructuur met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijhorende fysische, chemische en biologische kenmerken, en processen.

Watersysteemkaarten: geven aan waar de beste potentiële infiltratie- en buffergebieden liggen. De kaarten helpen om bij nieuwe plannen of maatregelen gebruik te maken van het natuurlijk watersysteem.

Watertoets: is een instrument waarmee de overheid die beslist over een vergunning, inschat welke de impact van een plan of een programma op het watersysteem is.

Woondichtheid: Het aantal woongelegenheden per hectare ruimtebeslag door woongebouwen.

Zero-emissie-voertuig: dit is een voertuig waarvan de aandrijving (motor) geen directe uitstoot veroorzaakt bij het gebruik, denk aan elektrische of met waterstof aangedreven voertuigen.

